

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. XVII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

A prodest philosophia, ⁶ si fatum est? quid prodest, si Deus rector est? quid prodest, ⁷ si casus imperat? Nam & mutari certa non possunt, & nihil preparari potest aduersus incerta: si aut consilium meum Deus occupauit, decreuitque quid facerem, aut consilio meo nil fortuna permittit. Quidquid est ex his, Lucili, vel si omnia hæc sunt, philosophandum est: siue nos inexorabili lege fata constringunt, siue arbiter Deus vniuersi cuncta disponit, siue casus res humanas sine ordine impellit & iactat, philosophia nos tueri debet. Hæc adhortabitur, vt Deo libenter pareamus, vt fortunæ contumaciter resistamus: hæc docebit vt Deum sequaris, feras casum. Sed non est nunc in hanc disputationem transeundum, quid sit iuris nostri, si prouidentia in imperio est, aut si fatorum series illigatos trahit, aut si repentina, aut subita dominantur: illò nunc reuertor, vt te moneam & exhorter, ne patiaris animum tuum delabi & refrigerare. Constitue illum, & contine, vt habitus fiat quod est impetus. Iam ab initio, si bene te noui, circumspexisti ecquid hæc epistola munusculi attulerit? excute illam, & inuenies. Non est **B** quod mireris animum meum: adhuc de alieno liberalis sum. Quare autem alienum dixi? quidquid bene dictum est ab vllò, meum est. Sic quoque quod ab Epicuro dictum est: *Si ad naturam viues, numquam eris pauper: si ad opinionem, numquam diues. Exiguam natura desiderat, opinio immensum.* Congeratur in te, quidquid multi locupletes possederunt: vltra priuatum pecuniæ modum fortuna te prouehat, auro tegat, purpurâ vestiat, & eò deliciarum opumque perducatur, vt terram marmoribus abscondas, & non tantum habere tibi liceat, sed calcare diuitias: accedant statua & pictura, & quidquid ars vlla luxuriæ laborauit: maiora cupere ab his disces. Naturalia desideria finita sunt: ex falsâ opinione nascuntur, vbi desinant, non habent. nullus enim terminus falso est. Viâ eunti aliquid extremum est: error immensus est. Retrahe te à vanis: & cum voles scire, quod petis, vtrum naturalem habeat, an ⁸ cæcam cupiditatem, considera an possit alicubi consistere. Si longè progressio, semper aliquid longius restat; scito id naturale non esse.

C

EPIST. XVII.

PHILOSOPHIAM autem non differendam, amplectendam omnis rebus. At pauper ero. Quid si hoc expetendum? expeditius philosophaberis. Iam Natura pauca desiderat: atque ea non deerunt. Clausula, Cui paupertas grauis, etiam opes erunt: nam vitium est in animo.

PROICE omnia ista, si sapias: imò vt sapias: & ad bonam mentem magno cursu, ac totis viribus, tende. Si quid est quo teneris, aut expedi, aut incide. Moratur, inquis, me res familiaris. sic illam disponere volo, vt ¹ sufficere nihil agenti possit: ne aut paupertas mihi oneri sit, aut ego alicui. Cum hæc dicis, non videris vim ac potentiam eius de quo cogitas boni nosse: & summam quidem rei peruides, quantum philosophia proffit; partes autem nondum satis subtiliter dispicis. necdum scis, quantum vbique **D** nos adiuuet: quemadmodum & in maximis (² vt Ciceronis vtar verbis) opituleretur, & in minima descendat. Mihi crede, aduoca illam in consilium: suadebit tibi, ne ³ ad calculos sedeas. Nempe hoc quaris, & hoc istâ dilatione vis consequi, ne tibi paupertas timenda sit. Quid si appetenda est? multis ad philosophandum obstitere diuitiæ: pau-

6. SI FATVM EST?] Vt Stoici censebant.

7. SI CASVS IMPERAT?] Vt Epicurèi.

8. CÆCAM CVPIDITATEM.] Cui tris adiuncta, aiebat Aristoxenus Pythagoricus: Ἀφροσύνη, ἀνομιή, ἀκαθάρτης: Indecorum, Immodicum, Intempestiuum. Adde istis Consol. ad Helu. cap. xi.

AGENTI.] Quid? ergo philosophia nihil agit? Sola aliquid, & plurimum: nisi ad externam tamen actionem hæc refert. At libri serè, sufficere in hoc agenti. ex quo rectè Gruterus, vnum hoc agenti.

2. VT CICERONIS VTAR VERBIS.] Vbi hoc ille? haud nunc commemorari. An in Hortensio, vbi ex professo laudauit?

3. AD CALCULOS.] Ne computes, & vitium potius, quam vitæ rationes disponas.

paupertas expedita est, secunda est. ⁴ Cùm classicum cecinit, scit non se peti: cùm A
⁵ aliqua conclamatio est, quomodo exeat, non quid offerat, quærit. Si navigandum est,
 non perstrepunt portus, nec vnius comitatu inquieta sunt littora; non circumstat illam
 turba seruatorum, ad quos pascendos transmarinarum regionum est optanda fertilitas.
 Facile est pascere paucos ventres, & bene institutos, & nihil aliud desiderantes, quàm im-
 pleri. Paruo fames constat, magno fastidium. Paupertas contenta est desideris instan-
 tibus satisfacere. Quid est ergo, quare tu hanc recuses contubernalem, cuius mores sa-
 nus diues imitatur? Si vis vacare animo, aut pauper sis oportet, aut pauperi similis. Non
 potest studium salutare fieri sine frugalitatis curâ: frugalitas autem, paupertas volunta-
 ria est. Tolle itaque istas excusationes: Quantum sat est, nondum habeo: si ad illam
 summam peruenero, tunc me totum philosophiæ dabo. Atqui nihil prius quàm hoc
 parandum est, quod tu differs, & post cetera paras. Ab hoc incipiendum est. Parare, in-
 quis, vnde viuam, volo. ⁶ Simul & parare disce. Si quid te vetat bene viuere, bene mori
 non vetat. Non est quod paupertas nos à philosophiâ reuocet, ne egestas quidem: tole- B
 randa est enim ad hoc properantibus vel fames, quam tolerare quidam in obsidioni-
 bus. Et quod aliud erat illius patientiæ præmium, quàm in arbitrium non cadere victo-
 ris? quanto hoc maius est, quo promittitur perpetua libertas, nullius nec hominis, nec
 Dei timor? Et quidem vel esuriendi ad ista veniendum est. Perpeffi sunt exercitus ino-
 piam omnium rerum, vixerunt herbarum radicibus, & ⁷ dictu scdam tulerunt famem.
 hæc omnia passi sunt pro regno (quod magis mireris) alieno: ⁸ dubitabit aliquis
 ferre paupertatem, vt animum furoribus liberet? Non est ergo prius acquirendum. li-
 cet ad philosophiam etiam sine viatico peruenire. Ita est, cùm omnia habueris, tunc &
 sapientiam habere voles. Hæc erit vltimum vitæ instrumentum, & (vt ita dicam) ad-
 ditamentum. Tu verò, siue aliquid habes, iam philosophare: vnde enim scis, an iam
 nimis habeas? siue nihil, hoc prius quære, quàm quidquam. At necessaria deerunt. Pri-
 mum deesse non poterunt, quia natura minimum petit: naturæ autem se sapiens ac-
 commodat. Sed si necessitates vltimæ inciderint, iam dudum ⁹ exsiliet è vitâ, & molestus C
 sibi esse desinet. Si verò exiguum fuerit & angustum, quo possit vita produci: id boni
 consulat, nec vltra necessaria sollicitus aut anxius, ventri & scapulis suum reddet, & occu-
 pationes diuitum, concursationesque ad diuitias euntium, securus latusque ridebit, ac
 dicet: Quid in longum ipse te differs? expectabisne scenoris quæstum, aut ex merce
 compendium, aut tabulas beati senis, cùm fieri possis statim diues? Repræsentat opes
 sapientia: quas cuiuscumque fecit superuacuas, dedit. Hæc ad alios pertinent: tu locu-
 pleribus propior es. ¹⁰ Sæculum muta, nimis habes. Inest omni sæculo, quod sat est. Po-
 teram hoc loco epistolam claudere, nisi te malè instituissem. ¹¹ Reges Parthos non potest

4. CVM CLASSICVM CECINIT.] Retuli ad mo-
 rem, quo rei citabantur classico, ad 11. Annalem Ta-
 citi. Nunc magis est vt Gruero meo subscribam, ad
 Classicum militare aptanti. Petronius:

Cùm cecinere tubæ, iugulo stat diuite ferrum:
 paupertas non petitur, & à se tuta est.

5. ALIQUA CONCLAMATIO.] Vt in igne,
 ruina, periculo.

6. SIMVL ET PARARE DISCE.] Vis parare &
 rationem parandi etiam disce. Quæ est? vt viuere
 promptus sis, & mori. Sic affecto nihil deerit: si enim
 desit, ecce ianua, exi.

7. DICTV FOEDAM.] Aliis placet, scedis. nam
 libri ferè, scedius. Alimenta autem scda dicta, à quibus
 abhorremus, vt fatida, vt cadauera etiam hu-
 mana.

8. DVBITABIT ALIQUIS.] Pro toto hoc argu-
 mento, pulchrè Manilius:

Quæremus lucrum nauis, mortemque sequemur
 In prædas. pudeat tanto bona velle caduca.

Quid cælo dabimus? quantum est, quo vac-
 neat omne?

Impendendus homo est, Deus esse vt possit
 in ipso.

Pulchra, inquam, hæc magis, an pia? D

9. EXSILIIET E VITA.] Morte sponte sumptâ,
 vt Stoici quidem docebant. De quo ego Manuduct. III.
 Dissert. XXII.

10. SÆCVLVM MVTA.] Id est, antiqua exempla
 respice, luxuriam propior es. Quoniam quidem (vt ipse
 ad Heluiam cap. X I I. ait) eorum temporum prolapsa
 luxuria est, vt maius viaticum exsulum sit, quàm
 olim patrimonium principum fuit. Bene ergo de
 Sæculo: ex quo qui Sacculum consuerunt, incon-
 cinni mihi sartores.

11. REGES PARTHOS.] Vide Aelianum I. Var.
 Hist. cap. I. Et exempla in Oriente plura sunt. inter
 ea & Magorum, in nostris Sacris: qui Christum ad-
 oraturi, munera obtulerunt.

EPIST.

A test quisquam salutare sine munere, tibi valedicere non licet gratis. Quid istuc? ab Epicuro mutuam sumam. *Multis parasse diuitias, non finis miseriarum fuit, sed mutatio.* Non hoc miror, non est enim in rebus vitium, sed in ipso animo. Illud quod paupertatem grauem fecerat, & diuitias graues fecit. Quemadmodum nihil differt, vtrum ægrum in ligneo lecto, an in auro colloces: quocumque illum transtuleris, morbum suum secum transfert: sic nihil refert, vtrum animus æget in diuitiis, an in paupertate ponatur. malum suum, illum sequitur.

EPIST. XVIIII.

SAPIENTEM, in publicâ lasciuiâ, temperanter se gerere: & aut nihil aut parum ex moribus libere. *Quomodoque, vtile esse, certis diebus abstinere, parcere, pauperes adsimulare.*
 B Præexercitatio est ad veram inopiam, si ea venit. *Clausula ab Epicuro: Ira insania ahsidet.*

DECEMBER est mensis, cum maximè ciuitas defudat. Ius luxuriæ publicè datum est: ingenti apparatu sonant omnia: tamquam quidquam inter Saturnalia intersit, & dies rerum agendarum. Adeo nihil interest, vt non videatur mihi errasse, qui dixit, ² olim mensem Decembrem fuisse, nunc annum. Si te hîc haberem, libenter tecum conferrem quid existimares esse faciendum. vtrum nihil ex quotidianâ consuetudine mouendum; an, ne dissidere videremur cum publicis moribus, & hilariùs cœnandum & exuendam togam. Nam quod fieri nisi ³ in tumultu & tusti tempore ciuitatis non solebat, voluptatis causâ ac festorum dierum vestem inuauimus. Si te benè noui, arbitri partibus functus, nec per omnia nos similes esse ⁴ pillearum turbæ voluisses, nec per omnia dissimiles: nisi fortè his maximè diebus animo imperandum est, vt tunc voluptatibus solus abstineat, cum in illas omnis turba procubuit. Certissimum argumentum firmitatis suæ capit, si ad blanda & in luxuriam trahentia ⁵ nec it, ⁶ nec abducitur. Hoc multo fortius est, ebrius ac vomitante populo, siccum ac sobrium esse: illud temperatius, non excerpere se, nec insigniri, nec misceri omnibus: & eadem, sed non eodem modo, facere. Licet enim sine luxuriâ agere festum diem. Ceterum adeo mihi placet tentare animi tui firmitatem, vt ex præcepto maiorum virorum tibi quoque præcipiam: interponas aliquot dies, quibus contentus minimo ac vilissimo cibo, durâ arque horridâ veste, dicas tibi: Hoc est quod timebatur? In ipsâ securitate animus ad difficultia se præparet, & contra iniurias fortunæ, inter beneficia firmetur. Miles in mediâ pace ⁷ decurrit sine vlllo hoste, ⁸ vallum iacit, & superuacuo labore lassatur, vt sufficere necessario possit. Quem in ipsâ re trepidare nolueris, ante rem exerce. Hoc secuti sunt, qui omnibus mensibus paupertatem imitati, propè ad inopiam accesserunt, ne vinqûa expauescerent, quod sæpe didicissent. Non est nunc quod existimes me ducere te ⁹ ad modicas

D EPIST. XVIII. DECEMBER EST.] Saturnalia tunc, Sigillaria, & ludi. Ego in Saturnalib.

2. OLIM, MENSEM.] Quisquis ille, acutè dixit: & pro luxu eius aui. Toto anno Saturnalia.

3. IN TUMULTU.] Olim, cum ad Sagabatur. Vide me 1. Saturn. cap. 11.

4. PILLEATÆ TURBÆ.] Teneamus. nam pilleos Saturnalibus sumebant. Ibidem docui. Quod alij, pullatæ turbæ, non habet hic locum, & contra liberos est.

5. NEC IT.] Sponte.

6. NEC ABDUCITVR.] Ab aliis, aut à turbâ.

7. DECURRIT.] In armis per aliquot miliaria, exercitij genus. Vide Militiam nostram lib. v.

8. VALLVM IACIT.] Et fert quoque, vt ibidem doctum.

9. AD MODICAS CÆNAS.] A Mureto est: at ego maluissimè, ad modicas cœnas, sobrias, & sanitati factas. Sed non ita libri præeunt, qui admoueas cœnas; aut, dicere moneas cœnas, ferè habent. Itaque ingeniosè (quomodo ille aliter?) Iosephus Scaliger, vt accipi: ad modicas cœnas diuinabat, id est pœnas xonâs: vt allusio sit & argutatio in nominibus, cum cœna Latinis dicta, quasi xonâ, communis cibatio: & ubi opponatur, cum soli & seorsim dapem sumunt. Sed nec Turnebi improbum, ad Timonæas cœnas. De Timone notum, qui homines fugiebat & oderat, & solitarius agebat victitabat. Igitur in prouerbio Timonææ cœnæ, sine conuiuio conuiuium. Vide Turnebum lib. XXI. cap. XXXIII.